

Ár 2012, föstudaginn 22. júní er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 53/2012**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 28. mars 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 28. mars 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 3. apríl 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 10. maí 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 11. maí 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust frá sóknaraðila með bréfi dagsettu 20. maí 2012.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 22. júní 2012.

II.

Málsatvik.

Þann 19. október 2007 var skuldabréf nr. Y [nú X], að fjárhæð kr. 4.610.000, gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF samkvæmt skuldabréfinu. Sóknaraðili og B, tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu.

Þann 19. október 2007 var skjalið „Niðurstaða greiðslumats“ undirritað. Þar kom eftirfarandi fram: „*Samkvæmt samkomulagi banka og sparisjóða, Félagsmálaráðuneytisins og Neytendasamtakanna um ábyrgðir á skuldum einstaklinga, eða vegna eigin ákvörðunar, hefur sparisjóðurinn metið getu ofangreinds lántakanda til að standa við fjárhagsskuldbindingar sínar. Greiðslumatið byggir á gögnum sem sparisjóðurinn hefur aflað sér eða lántakandi hefur látið í té. Niðurstaða greiðslumats er byggð á upplýsingum um framfærslukostnað og önnur föst útgjöld, meðaltekjur heimilisins og greiðslubyrði lána. Framfærslukostnaður og önnur föst útgjöld miðast að lágmarki við fjárhæðir sem gefnar eru út af Ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna. Sparisjóðurinn ber ekki ábyrgð á greiðslumatinu ef lántakandi hefur veitt rangar eða ófullnægjandi upplýsingar um*

fjárhag sinn. Jákvæð niðurstaða greiðslumats felur ekki í sér tryggingu fyrir því að skuldari efni skyldur sínar.“ Einnig kom fram að niðurstaða greiðslumats benti til þess að lántakandi gæti efnt skuldbindingar sínar miðað við núverandi fjárhagsstöðu. Þá var tekið fram að meira en helmingi lánsupphæðar yrði varið til greiðslu á skuldum lántakanda hjá sparisjóðnum. Einnig var útdráttur úr 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Í málinu liggur fyrir skjámyndin „Fjárhagsyfirlit“ sem ber með sér að hafa verið breytt þann 5. nóvember 2007. Þar kom fram að hreinar tekjur væru kr. 315.000, greiðslubyrði lána fyrir lánveitingu væri kr. 54.600 og eftir lánveitingu kr. 110.000, annar fastur kostnaður væri kr. 80.000 fyrir lánveitingu og kr. 90.000 eftir lánveitingu og framfærslukostnaður væri kr. 115.000. Tekið var fram að afgangur fyrir lánveitingu væri kr. 65.400 og eftir lánveitingu kr. 0. Breyting á mánuði væri því kr. -65.400 og breyting á ári kr. -784.800. Gert var ráð fyrir að fyllt væri inn í reiti um heildartekjur, heildareign og heildarskuld en það var ekki gert. Ekki var gert ráð fyrir að skrifað væri undir umrætt fjárhagsyfirlit og enginn skrifaði undir það.

Þann 7. desember 2011 leitaði umboðsmaður skuldara til varnaraðila og óskaði eftir því að umrædd ábyrgðaryfirlýsing yrði skoðuð og afstaða tekin til gildis hennar. Þann 13. desember 2011 kvað varnaraðili ábyrgðina gilda. Nokkur tölvupóstsamskipti áttu sér stað milli umboðsmanns skuldara og varnaraðila. Hafnaði varnaraðili áður nefndri kröfu umboðsmanns skuldara endanlega þann 19. mars 2012.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 28. mars 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að ábyrgð á láni nr. X verði felld niður. Sóknaraðili kveður varnaraðila ekki hafa farið að samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, sbr. 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins. Greiðslumat hafi ekki verið samþykkt af greiðanda og að auki hafi greiðslumatið verið dagsett rúmlega tveimur vikum eftir að niðurstaða þess hafi verið kynnt ábyrgðarmönnum.

Sóknaraðili telur dóm Hæstaréttar í máli nr. 141/2012 ekki hafa fordæmisgildi í máli því sem nú er um rætt. Málin séu ekki sambærileg þar sem í máli nr. 141/2012 hafi ekki legið fyrir greiðslumat en í máli þessu hafi legið fyrir greiðslumat. Málið snúist því ekki um að bankanum beri að sanna að greiðslumatið hafi verið framkvæmt heldur að bankanum beri að sanna að hann hafi farið eftir samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Í fyrsta lagi hvort greiðslumatið hafi verið framkvæmt áður en niðurstaða greiðslumats hafi verið kynnt ábyrgðarmönnum, í öðru lagi hvort upplýsingar í greiðslumati hafi verið réttar og í þriðja lagi að greiðandi lánsins hafi samþykkt greiðslumatið.

Sóknaraðili bendir einnig á að ekki sé hægt að færa fyrir því rök að dómur héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-2375/2011 hafi fordæmisgildi í máli þessu. Þar hafi greiðslumat verið dagsett og það sýnt að það hafi verið framkvæmt áður en gengist hafi verið í ábyrgð. Í máli því sem nú sé um rætt hafi bankanum ekki tekist að sýna fram á að greiðslumatið hafi verið framkvæmt áður en ábyrgðarmenn hafi gengist í ábyrgð heldur sé það dagsett rúmum tveimur vikum seinna. Greiðslumatið sé ekki samþykkt af greiðanda, eins og samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga geri ráð fyrir. Auk þess hafi ekki verið sýnt fram á að upplýsingar í því séu réttar og að leitað hafi verið eftir þeim hjá lántaka. Sem dæmi hafi komið í ljós að

á greiðslumatið vanti eitt lán sem hefði hækkað greiðslubyrði lána úr kr. 110.000 í kr. 126.000. Á skjali sem ábyrgðarmenn skrifi undir komi fram að niðurstaða greiðslumats bendi til að lántakandi geti efnt skuldbindingar sínar. Niðurstaða greiðslumats hafi hins vegar endað á núlli svo augljóst sé að það eitt að krónu hefði vantað upp á í greiðslubyrði lána hefði breytt niðurstöðu greiðslumatsins í neikvæða.

Kveðst sóknaraðili ekki hafa gengist í ábyrgð á umræddu láni ef hún hefði vitað að fjárhagsstaða lántaka væri jafn bágborin og raun bar vitni og að upplýsingar sem gefnar væru á skjalinu væru ekki réttar.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili vísar til þess að greiðslumat hafi verið framkvæmt vegna lántöku skuldara og hafi fjárhæðir til grundvallar greiðslumatinu legið fyrir þann 19. október 2007. Greiðslumatið hafi verið jákvætt og gefið til kynna fullnægjandi greiðslugetu útgefanda skuldabréfsins.

Bendir varnaraðili á að það að það standi í kerfum bankans að greiðslumati hafi verið breytt rúmlega tveimur vikum eftir að það hafi verið kynnt sóknaraðila hafi enga þýðingu í máli þessu. Sú breyting færir inn á skjámyndina við það eitt að greiðslumatið sé vistað á ný, þrátt fyrir að engum tölum sé breytt.

Varnaraðili telur að hann hafi í öllum meginatriðum farið að ákvæðum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga og að meintir annmarkar sem sóknaraðili nefni leiði ekki til ógildingar sjálfskuldarábyrgðarinnar. Vísar varnaraðili til dóms Hæstaréttar í máli nr. 141/2012 og dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-2375/2011, máli sínu til stuðnings.

Telur varnaraðili rétt að benda á að samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga sé samantekt verklagsreglna sem settar hafi verið til að draga úr vægi ábyrgðarskuldbindinga við lánveitingar. Samkomulagið hafi ekki lagagildi og feli ekki í sér ófrávíkjanlegar formreglur sem sjálfkrafa hafi þær afleiðingar að ógilda beri sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, að fjárhæð kr. 4.610.000, gefið út af A til FF.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, er undirritað af Sambandi íslenskra sparisjóða f.h. sparisjóða. FF var einn þessara sparisjóða og leiðir varnaraðili rétt sinn í máli þessu frá því félagi. Ekkert er fram komið um að Samband íslenskra sparisjóða hafi skort umboð til þessarar ráðstöfunar og verður varnaraðili talinn bundinn við efni þess, en þeim skilningi hafnað að um sé að ræða samantekt verklagsreglna.

Umrætt samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000.

Í málinu liggur fyrir fjárhagsyfirlit sem ber með sér að hafa verið breytt þann 5. nóvember 2007. Þar kom fram að afgangur á mánuði fyrir lánveitingu væri kr. 65.400 og eftir lánveitingu kr. 0. Enginn skrifar undir umrætt fjárhagsyfirlit. Í 4. gr. samkomulagsins er fjallað um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til skuldaábyrgðar er stofnað.

Í ákvæðinu er í fyrsta lagi kveðið á um það að fjármálafyrirtækjum beri að gefa út upplýsingabækling um skuldaábyrgðir og veðsetningar og dreifa með skjölum sem afhent eru ábyrgðarmönnum til undirritunar og með undirritun lánsúmsóknar eða annarra gagna sem fyllt eru út í tengslum við afgreiðsluna skal ábyrgðarmaður staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um ábyrgðir.

Í 2. mgr. 4. gr. ræðir um hvernig ábyrgðarmaður skal með undirritun sinni staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings og staðfesta sérstaklega ef það á við að honum sé kunnugt um að ráðstafa meira en helmingi lánsfjárhæðar til uppgreiðslu eldri lána.

Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggja fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Ef niðurstaða greiðslumats bendir til að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 141/2012 er byggt á þeim skilningi að skylda lánveitanda til að kynna ábyrgðarmanni niðurstöðu greiðslumats nái ekki fortakslaut til þess að kynna honum gögn til grundvallar niðurstöðunni og virðist þar m.a. skipta máli hvort ábyrgðarmanni var bent á þann möguleika að kynna sér slík gögn. Í málinu voru lagðar fyrir Hæstarétt útskriftir með skjámyndum úr tölvu bankans sem sýndu að skuldari hefði staðist greiðslumat við lántöku. Í fyrri úrskurðum nefndarinnar hefur verið litið svo á að skylda til að kynna niðurstöðu greiðslumats nái til þess að kynna fyrir ábyrgðarmanni helstu atriði sem máli skipta við matið á fjárhag skuldara.

Í máli því sem nú er um rætt liggur fyrir að sóknaraðila var kynnt „jávæð niðurstaða“ greiðslumats, á skjalinu „Niðurstaða greiðslumats“, en sama orðalag og sama aðferð virðist hafa verið viðhaft við að benda ábyrgðarmönnum á þann möguleika að kynna sér gögn til grundvallar niðurstöðunni og í umræddu Hæstaréttarmáli. Fæst ekki séð að nokkru skipti þótt lögð hafi verið fram útprentun af skjámyndinni „Fjárhagsyfirlit“, sem ber með sér að hafa verið breytt rúmum tveimur vikum eftir að sóknaraðili gekkst undir ábyrgðina, enda virðist ekki unnt að byggja á henni um hvaða fjárhagsupplýsingar voru í raun lagðar til grundvallar við greiðslumatið.

Sóknaraðili byggir á því að ekki hafi verið farið að ákvæðum 3. mgr. 4. gr. áðurnefnds samkomulags, með því að greiðandinn hafi ekki samþykkt greiðslumatið, en efni ákvæðisins hefur hér verið rakið. Nefndin lítur svo á að tilvísun þessa ákvæðis til samþykkis greiðanda, lúti að því að greiðandi þurfi að samþykkja að ábyrgðarmaðurinn fái aðgang að fjárhagsupplýsingum um hann, en ekki að greiðandinn þurfi að samþykkja greiðslumatið.

Ekki hafa verið lögð fyrir nefndina nein gögn um fjárhagsaðstæður skuldarans sem benda til þess að greiðslumatið hafi verið rangt unnið eða rangt reiknað, eða gera sennilegt að hann hefði með réttu ekki átt að standast greiðslumat samkvæmt þeim viðmiðunum sem lagðar eru til grundvallar í títtnefndu samkomulagi um notkun ábyrgðaskuldbindinga.

Í ljósi alls framangreinds verður því ekki hjá því komist að hafna kröfum sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 22. júní 2012.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Oddur Ólason